

A gyógynövénytermesztés története

ÓSKOR

- Növények megkülönböztetése fokozatos tapasztalás útján (ehető, mérgező, gyógyító...),
- döntő mértékben növényi „gyógyszerek”,
- gyógyító személy tekintélye nagy (sámánok).

ÓKOR

- Nagy ókori népeknek egymástól jól elkülöníthető kultúrája volt,
- meglepően fejlett gyógyítási módszerek,
- a kultúra fejlődésével az orvostudomány kivált a vallásból,
- jóval később az orvosi és a gyógyszerészi hivatás kettévált.

Kína

- Nagyon fejlett gyógyászat,
- 5000 éves gyógyszerkönyv → gazdag gyógyszerkincs,
- főleg növényi, de sok állati eredetű gyógyszer is,
- érzéstelenítő, kábítószeres: mandragora, ópium, hasis,
- akupunktúra, tai-chi, légzésterápia...

India

- Az orvos és a gyógyszerész a kasztrendszer felső fokán,
- „Védák” – gyógykezelés vallási alapon (ayurveda),
- nagyon sok növényi gyógyszer (pl. ricinus, kálmos, mustár, gyömbér...),
- zene gyógyító ereje,
- orvosi etika!

Egyiptom

- Papiuszokon számos gyógymód, gyógynövény leírása (Ebers-tekeres),
- pl. ánizs, édeskömény, kálmos, fokhagyma, ricinus, menta, szenna, fehér üröm, kender...
- „szennypatika” → antibiotikum,
- múmiák preparálása.

Mezopotámia

- Már ie. 5000-ből emlékek,
- horoszkópkészítés,
- gyógynövénykertek,
- pl.: fokhagyma, hagyma, sáfrány, kakukkfű, mustár, kender, kálmos, mirha, mirtusz, len...

Perzsia (az iszlám elterjedése előtt)

- Már ie. 3000-ban antibiotikumot használtak,
- „Avesta” – vallási könyv,
- papok gyógyítottak,
- pl. bor (erősítőszer, narkotikum műtéteknél),
- megelőzés és higiénia nagyon fontos.
- **tömjénút**
(Egyiptomot, Arábiát és Indiát összekötő nagyobb kereskedelmi útvonalak gyűjtőneve)

Zsidók

- A vallás és a gyógyászat szorosan összekapcsolódott,
- „Talmud” (a zsidó tudomány enciklopédiája),
- étrendi és higiéniai előírások,
- pl. mirha, mirtusz, henna, mandragora, kálmos, fahéj, fehér üröm, fokhagyma, ricinus, len, babér...

Görögország

- Élénk kereskedelem a keleti népekkel → gyógyászati ismeretek átvétele,
- orvostudományt nem korlátozta a vallás,
- tudományok, művészetek fontossága,
- testmozgás, egészséges táplálkozás fontos,
- gazdag gyógyszerkincs, változatos gyógyszerformák,
- fejlett kémiai ismeretek (pl. lepárlás).
- Hippokrátesz (ie. 460-377)

Római birodalom

- A leigázott népek gyógyászati ismereteit átvették és fejlesztették,
- katonai, majd városi kórházak,
- sok fűszer a Távol-Keletről (főleg India)
- legfontosabb keleti fűszerek: bors, gyömbér, kurkuma,
- szárazföldi utak Kínából: **selyemút**,
- **Celsus** (i.sz. I. sz.) – De Medicina rabszolgák gyógyítása, fürdők használata
- Dioszkoridész (i.sz. I. sz.) – gyógyszerkönyv,
- Galenus (129-201) – anatómiai és élettani leírások, gyógyszerek rendszerezése, egyedi gyógyszerrendelés, gyógyszerkészítés pontos leírása.

KÖZÉPKOR

- Az ókori ismeretek „megmerevítése”,
- a kereszténység elterjedése korlátozta az orvostudomány fejlődését (kolostorok),
- az orvostudomány csak az arab birodalomban fejlődött.

Aztékok és inkák

- Aztékok nagy hangsúlyt fektettek az egészség megőrzésére,
- aztékoknál pl.: agave, batáta, erdei fenyő, kaucsuk, dohány, avokádó, fehér üröm...
- inka gyógyászatban pl. kukoricabibe, perubalzsam, koka...
- kábítószer alkalmazása általános – vallási szertartások, gyógyítás.

Arab birodalom

- Hippokrátesz, Dioszkoridész, Galenus írásait arabra fordították,
- a világ első patikája Bagdadban (765.),
- Avicenna (980-1035),
- X. századtól az arab tudomány és kutatás fejlődése,
- jól szervezett egészségügy,
- világ drogkereskedelmi központja,
- különböző gyógyszerformák: szirup, tableta, por, tapasz, kenőcs...

Európa

- Keresztes háborúk, járványok,
- a gyógyítás misztikus, sok babona,
- kolostorokban gyógynövénykertek – Bingeni Hildegard,
- boszorkányok,
- legfontosabb gyógymódok: érvágás, beöntés, köpölyözés, fürdőkúrák,
- műtétekhez narkózis (beléndek, foltos bürök, mandragora, nadragulya, ópium),
- XI. sz.: keresztes hadjáratok révén újjáéled a kereskedelem a Kelettel → itáliai kikötők !

- fűszerek egyre elterjedtebbek,
- Marco Polo (1254-1323)
- technikai fejlődés,
- racionális gondolkodás újjászületése,
- Leonardo da Vinci (1452-1515)
- könyvnyomtatás terjedése,
- egyetemek (Salerno, Montpellier, Bologna, Padova, Nápoly, Párizs, Oxford, Prága, Krakkó, Heidelberg, Esztergom, Veszprém, Pécs, Óbuda, Pozsony, Buda...),
- droggereskedelem a XVI. századig az olasz kereskedőkön keresztül folyt,

- Cristoforo Colombo (1446-1506) - Amerika felfedezése (1492) (kínafa, ipekakuána, koka ...),
- Vasco da Gama (1469-1524) - India felfedezése (1498) (fűszerek)
- kelet-indiai társaságok – harc a trópusi fűszertermesztő területekért,
- alkímia → a vegyészet fejlődése,
- Paracelsus (1493-1541) – hatóanyag fogalma

ÚJKOR

- Technikai fejlődés → természettudományok fejlődése,
- egyre több gyógynövény kémiai vizsgálata (hatóanyagok izolálása, pontos leírása) (Sertürner, Pelletier, Caventou),
- mikroorganizmusok, vitaminok, antibiotikumok felfedezése (Pasteur, Koch, Fleming, Sabin, Semmelweis...),
- egészségmegőrzés, gyógyítás új irányzatai Hahnemann (homeopátia), Hufeland (makrobiotika), Kneipp (fürdő- és ivókúrák), Maria Treben,

- orvostudomány fejlődése (orvosi eszközök, műszerek, gyógyszerkutatások),
- gyógyszeripar kialakulása, rohamos fejlődése,
- orvosi kutatások (Szent-Györgyi A....),
- standard kivonatok, gyógyszerek → állandó minőség,
- szintetikumok elterjedése, növények háttérbe szorulása,
- kábítószerterjedése (kokain, heroin, hasis + szintetikus szerek).

NAPJAINK

- Egyre modernebb analitikai és előállítási eljárások,
- igény a természetesre, az egészséges életmódra,
- természetgyógyászat, fitoterápia, homeopátia, egyéb alternatív gyógymódok,
- gyógynövények „reneszánsza”,
- gyógyszerkönyvek egységesítése.